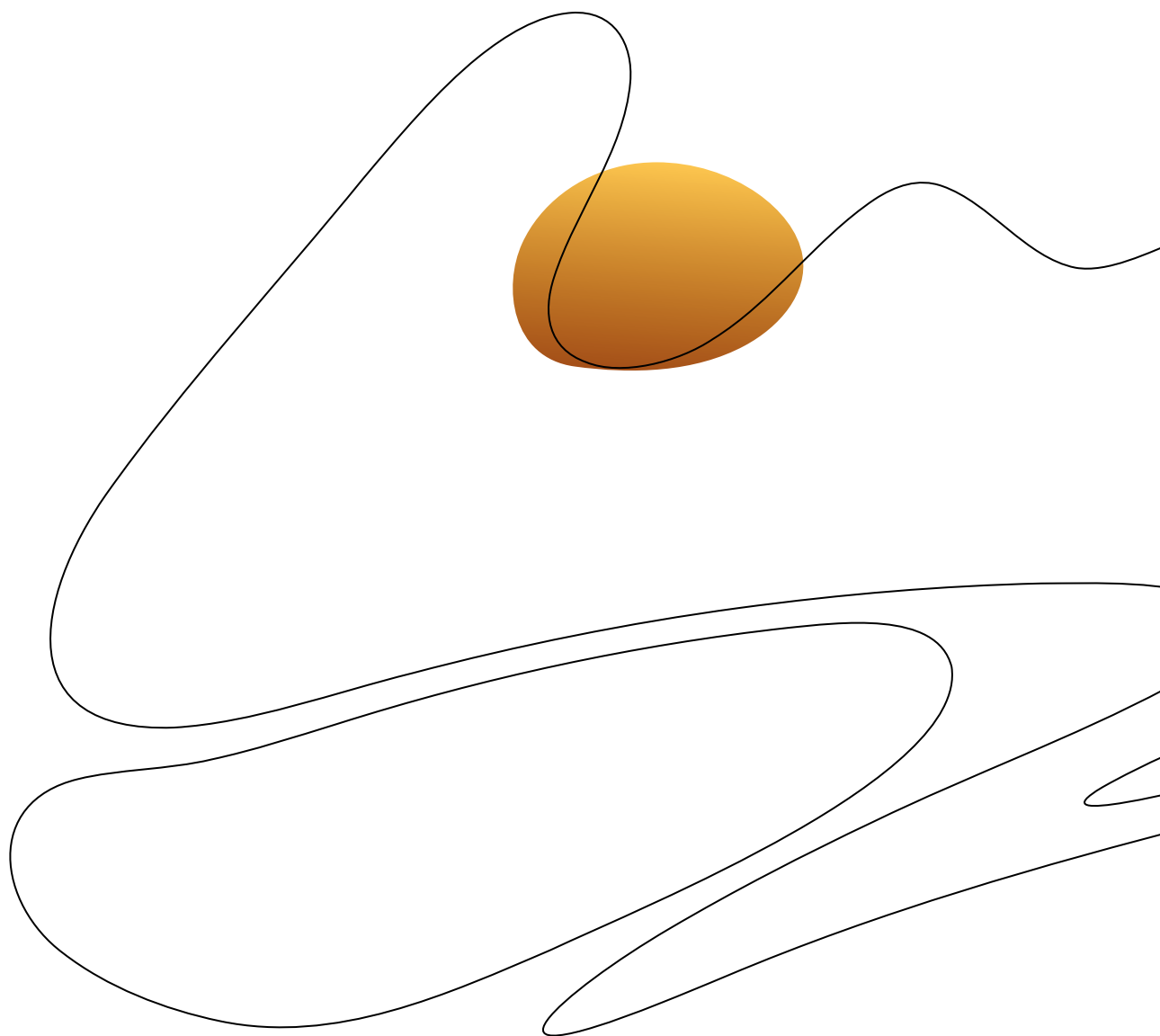

#3

HVIEZDOSLAVOV KUBÍN 70.

CELOŠTÁTNE KOLO 18. — 22. JÚN 2024,
MSKS, DOLNÝ KUBÍN

Dolný
Kubín

ZMENY V ORGANIZÁCIÍ SÚŤAŽE

Text: Pavol Náther

Tí, ktorí sú na Kubíne prvýkrát, si to asi ani nevšimli. Ale tí, ktorí sú už pravidelnými účastníkmi, mohli postrehnúť, že nastali určité organizačné zmeny v rámci súťaže. Zrušili sa pásma, rozdávaajú sa špecializované diplomy a máme tu viac porotcov. S Renatou sme sa porozprávali o tom, prečo k takýmto zmenám došlo.

V recitáciách sa zrušilo udeľovanie zlatého, strieborného a bronzového pásma. Prečo?

Mali sme poradný zbor a rozdiskutovali sme aj reakcie účastníkov. Zdalo sa nám, že keď niekto dostal bronzové pásmo, tak to bral, že nie je až taký dobrý. Nieslo sa to v takej horšej atmosfére. Preto sme sa rozhodli, že najlepšie bude, keď v IV. a V. kategórii určíme iba 1., 2. a 3. miesto. A v detských kategóriách sme rozmýšľali, ako tie deti podporiť. Pretože ony sú iba na prehliadke, nie na súťaži. Tak sme si povedali, že podporíme tú jedinečnosť, originalitu a každému dáme špeciálny diplom, ktorý vyzdvihne niektoré kvality jeho prednesu. Napríklad, že mali vynikajúcu dramaturgiu alebo že dobre komunikovali s publikom, alebo že bol vynikajúci rozprávač...

Určili ste nejako tie kategórie, za ktoré môžu dostať diplom, či to je v rukách porotcov?

Porotcovia musia zhodnotiť, v čom je ktorý recitátor dobrý a výnimočný, a vypichnúť to. Môže sa stať, že aj viacerí dostanú ocenenie za tú istú vec, keď boli v tom všetci silní.

Ako na to porotcovia reagovali, že budú mať teraz trochu viac roboty a kreativity?

Mnohí z nich sú v poradnom zbore. Takže si to vymysleli a ušili ten bič sami na seba. Ale myslím si, že čo sme zatiaľ dostali spätnú väzbu od detí, tak ide o dobrý krok. Môže to fungovať.

Ďalšou zmenou tento rok je to, že je tu oveľa viac porotcov ako inokedy. Bývali dve poroty pre prednes a jedna pre divadlá. Teraz sú tri poroty pre prednes a 2 pre divadlá.

Minulý rok sme zažili naozaj maratón tým, že tu bolo 17 predstavení a veľa recitátorov. Takže sme to museli rozdeliť, aby sa to v pohode stíhalo. Porotkyne detských recitátorov ani nestíhali obedovať. Teda obedovali a pri tom hodnotili... a takto dva dni v kuse. Ja som chcela, aby tento 70. ročník bol slávnostný aj tým, že si tu každý môže ten program užiť a zároveň sa aj porozprávať so svojimi známymi. Nech si to každý užije. Preto sme poroty porozdeľovali, nech majú na všetko dostatok času. A zároveň ešte pri tých recitátoroch I., II. a III. kategórie sú veľké rozdiely. Tá trojka nie je už detská, ale ešte ani dospelácka. Ale má tým smerom vykročené. Preto je dobré, ak ich budú hodnotiť iní, ako tie najmenšie deti.

TÚŽBA Z RÔZNYCH UHLOV POHL'ADU, ALE AJ STRAŠIDELNÝ JEDNOTNÝ POHL'AD RECITÁTOROV

Text: Alfréd Tóth
Foto: Michal Lašut

Počas prednesov v II. kategórii v prvej časti zaznieval v textoch recitátorov motív túžby. Vystala tak otázka: Po čom ľudia túžia v dnešnom svete? Pri počúvaní odpovedí som si len potvrdil svoju mienku: Počúvajte sa a hlavne počúvajte tých, ktorí kráčajú za nami.

Podľa mňa ľudia taktiež túžia hlavne po bohatstve a drahých veciach, ale taktiež sa nájdu ľudia, ktorí túžia po priateľstve, po práci.

Lenka Palkovičová, Levice

Podľa mňa dnešní ľudia túžia iba po peniazoch. Peniaze sú pre nich všetko. Nepozerajú na to, čo je pre život reálne dobré.

Jakub Majda, Svidník

Ľudia v dnešnej dobe túžia po mnohých veciach, ale neuvedomujú si, čo je hlavné a dôležité.

Nela Neupauerová, Poprad

Dnešní ľudia myslia iba na pomstu, ale nájdu sa aj takí ľudia, ktorí myslia na trošičku mieru.

Nicolas Jeruška, Kežmarok

Podľa mňa dnešní ľudia túžia tiež len po bohatstve, peniazoch a najlepších veciach, ale niekedy sa nájdu ľudia, ktorí túžia po niečo inom napríklad po priateľstve.

Ema Reváková, Košice

Podľa mňa ľudia v dnešnej dobe túžia po popularite a po takzvanej moci. Nájdu sa aj

takí, ktorí netúžia iba po tom, ale aj po iných veciach, napríklad po priateľstve a pod.

Leonard Muška, Žilina

Dnešní ľudia túžia po mnohých veciach. Niektorí po spravodlivosti, niektorí po láske, niektorí po peniazoch.

Gabriel Repáň, Zvolen

Ja by som to nenazval, že túžia, ale to umenie zaniká a ľudia majú len mobil. Na YouTube si viete hocičo pozrieť, na TikToku a na Instagrame, ale to umenie už zaniká. Nie každý sa príde

pozrieť do divadla, ale pozrie si to na Instagrame.

Martin Tomčíšák, Humenné

Ja si myslím, že ľudia v tejto dobe túžia po pozornosti, pretože sa ľuďom dostáva veľmi málo, pretože sú na telefónoch a sociálnych sieťach

Tamara Mlhová, Nové mesto nad Váhom

KU KOMU BY SI CHCELA HOVORIŤ?

Text: Alfréd Tóth

Pri druhej časti prednesov v II. kategórii sa neustále vynárala (sem-tam i na rozboroch zaznela) otázka: Komu by si chcela zarecitovať svoj text a prečo?

Tento príbeh som rada zarecitovala mojej kamarátke, ktorá je trošku odlišná od nás. Mala také chvíle, že sa bála, že ju nedokážeme prijať, tak by som jej to zarecitovala na pomoc.
Adela Polťáková, Zakamenné

Ja by som to chcela zarecitovať nejakému režisérovi z divadla.
Filip Fedor, Košice

Chcela by som tento text povedať mojej krstnej, lebo tá tiež recitovala a bola by na mňa pyšná
Nela Vlasáková, Drietoma

Chcela by som zarecitovať svoj text niekomu, kto je smutný, aby som ho rozveselila.
Melanie Mikulová, Nitra

Môj text by som chcela zarecitovať tomu, koho by potešil, takže asi mojej tete.
Alexia Báňayová, Senica

Svoj text by som chcela zarecitovať nejakému začiatočnému recitátorovi, aby sa mohol nejako motivovať.
Ivana Pauková, Kľačany

Ja by som svoj prednes chcela zarecitovať ľuďom, ktorí takéto umelecké prednesy radi počúvajú. Nech si to užívajú.
Lucia Šajgalíková, Banská Bystrica

Zarecitovala by som ho môjmu dedkovi, pretože aj môj dedko prežíva vo svojom živote rovnaké dobrodružstvá, ako som ja recitovala vo svojom texte.
Ester Fedorová, Malacky

Chcela by som moju báseň zarecitovať tomu, kto to najviac potrebuje, ten kto sa bojí, že sa mu niečo nevydarí, aby ho tak povzbudila a mal z nej dobrý pocit.
Diana Sásiková, Bratislava

HODNOTENIE DETSKÝCH PREDNESOV PRÓZY V II. KATEGÓRII

BOL SOM TU!

Text: Eva Pršová

„**Bol som tu. HK 2024!**“ napísal chlapec do kroniky vo výstavnej sieni, ktorý ako posledný odchádzal z hodnotenia. Symbolicky sa toto zvolanie nesie aj v kontexte ostatných detských prednesov druhej kategórie prózy. Boli tu, ukázali svoju dušu, tvár, radosť a vzťah k umeleckému textu a prednesu. Od súťažného oťukávania sa s opačným pohľadom či vtipného rozprávkového príbehu k objavovaniu zákutí vlastnej osobnosti aj minulosti blízkych ľudí z rodiny. Každý priniesol, čo si takmer pol roka nosil v sebe, pestoval, vypestoval a ponúkol ostatným. Recitátori v druhej kategórii dokázali, že už ovládajú jazyk prednesu, prirodzenú aj štylizovanú intonáciu, zručne narábajú s melódiou, dynamikou, tempom, rytmom aj pauzou, preto ako naozaj dôležitý sa tu ukázal text, ktorý si vybrali pre svoju výpoveď.

Jakub Majda sa predstavil ukážkou z prózy V. Plančíkovej **Nemám to, čo ostatní**. Cez mozaiku osudov spolužiakov odkrýval svoj hodnotový systém a postoj k vlastnej rodine. Hoci bol trochu úspornejší v tvorbe obrazov, dokázal dosť jednoliaty prednes občas narušiť zmenou rytmu či dynamiky. Určite však presvedčil emocionálnym zainteresovaním v reflexívnej polohe a trochu rebelským výrazom.

Aj v tejto kategórii sa objavil Klimáčekov text **Zločin v šatníku**, aby vynikol jeho humorný charakter s pointou. Recitovala ho **Nela Neupauerová** a stavila na ženskú empatiu a mierne prehánanie

vo výraze smerom k osudu protagonistu, čím si okamžite získala poslucháčov. Nela bola presvedčivá v rozprávačskej polohe, narábaním s tempom, dynamikou a najmä pauzou. Humorný text v jej podaní bol lahôdkou.

Ema Reváková sa chce v literatúre viac tešiť ako smútiť, lebo si myslí, že rozosmiať človeka je ťažšie ako rozplakať. Ponúkla vtipný a na výborných dialógoch vypointovaný text J. Pavloviča **O kukurici**. Vo výraze dokázala udržať správnu mieru v intonácii, úsmevnom nadhľade, výborne pracovala s dôrazmi a dávkovaním napätia. Zrejme jej však v budúcnosti rozprávkový text už stačiť nebude.

Podobný zámer ako Ema mal aj **Leonard Muška**, ktorý text **Pavúčík v bonboniére** J. Satinského predniesol s hravým nadhľadom niekoho, kto považuje aj bonboniéru za hodnú záujmu. Rozprávaním suverénne mystifikuje poslucháčov príbehom o cukríkoch a tí mu odpustili aj menej plastický prejav s miernou štylizáciou postáv a predovšetkým sústredením sa na komiku situácií.

Nela Vlasáková predniesla úryvok z poviedky R. Smatanovej **Môj prvý bozk**. V texte sa zamerala na jeden motív, čo jej ako dobrej rozprávačke neumožnilo odkryť viaceré významové roviny a výrazový aparát. Najpresvedčivejšia bola v situáciách, ktoré vychádzali z jej životnej skúsenosti, ale lineárny text jej ich veľa neponúkal.

Melanie Mikulová prekvapila výberom trochu vykonštruovaného textu Davida Duchovného **Krava nebeská** v prospech ochrany zvierat. Nepodľahla však prvoplánovosti (aj keď to spočiatku tak

vyznelo) a zvolila si v interpretácii miernu štylizáciu do parodickej polohy. Túto polohu zvládla veľmi dobre, z trochu bizarne koncipovaného textu vyťažila maximum a posunula sa vo výraze do roviny hry na text.

Ivana Pauková siahla po texte Aglajy Veteranyi **Prečo sa dieťa varí v kaši**. Prostredníctvom drobného obrazu zo života cirkusového dieťaťa otvorila veľmi komorným prejavom s adekvátnym využitím výrazového aparátu intímny svet dievčata so vzťahmi k rodičom. Zaujala sugestívnym rozprávaním a naliehavosťou výpovede. K celistvosti prednesu jej dopomohlo aj znakové kostýmovanie.

Aj **Lucia Šajgalíková** má jednoznačne rozprávací talent. Prostredníctvom textu Astrid Lindgrenovej **Ronja, dcéra lúpežníka** ponúkla lyrickú až subtílnu polohu na ostré kontrastovanie s navonok

hrubým zbojnickým otcom a jeho svetom. Radosť a nadšenie dávkovala postupne a zväčša v tichom móde. Cez intenzitu hlasu a dynamiku pripravila prekvapenie vo výraze a upozornila aj na naše predsudky.

Ester Fedorová ako ďalšia skvelá rozprávačka emocionálne silného príbehu Dominiky Madro **Kapitán Spomienka** sprostredkovala silný zážitok. Zvnútorneným, naliehavým a veľmi vyspelým hlasovým prejavom apelovala na mravnú podstatu života a citové puto. Bez rozsiahleho výrazového registra, ale so zručným využívaním napätia, dynamiky a pauzy oslovila zmyslovú pamäť poslucháčov. Zručne dokáže ignorovať interpunkciu v prospech sémantiky výpovede. Pracovala „nenápadne“, ale zanechala silné citové chvenie.

ODKRÝVANIE TAJOMSTIEV

Text: Eliška Sadíleková
Foto: Michal Lašut

Zaujímavosťou prednesov v **2. kategórii poézie** bola dramaturgia. Takmer všetci recitátori siahli pri výbere básní po overených slovenských autoroch, či už klasických alebo súčasných. Prostredníctvom nich kládli otázky a hľadali odpovede na témy, nad ktorými uvažujú. Sú nim vzťahy medzi rodičmi a deťmi, hľadanie svojho miesta vo svete, odkrývanie tajomstiev, zápas medzi dobrom a zlom. Niektorým recitátorom sú prirodzene v tomto veku bližšie humorné, šibalské texty, z ktorých vyžaruje detská radosť z hry a tvorby. Spoločnou črtou všetkých prednesov však bola obrovská chuť osloviť publikum, čo sa im vďaka cieľavedome vystavaným prednesom podarilo.

Lenka Palkovičová recitovala báseň **Jozefa Mokoša Zbohatlíci** s jasným názorom na tému vzťahu rodičov a detí a života, v ktorom sa dospelí sústredia na materiálne hodnoty a málo pozornosti venujú svojim deťom. Lenka sa však neuspokojila s interpretáciou tejto jednej roviny textu, ale vložila do prednesu svoj názor – akýsi tichý smútok z uvedomenia si faktu, že deťom tento prístup ubližuje. Výrazovo presne vystihla aj vtipné a hravé pasáže v básni a vytvorila kontrastnú polohu v prednese.

Nicolas Jeruška dokázal vystihnúť vo svojom prednese poetiku humornej básne **Šimbalšek, pán železnice** zo zbierky **T. S. Eliota Šibalova príručka šikovných mačiek**. Najmä v úvodnej pasáži vybudoval napätie v obraze čakania na Šimbalšeka, bez ktorého nemôžu vypraviť vlak, a podarilo sa mu vykresliť charakter mačky, ktorá si je vedomá svojej dôležitosti. Škoda, že v druhej polovici prednesu výrazovo pestrejšie nerozvinul jednotlivé situácie.

Gabriel Repáš sa prostredníctvom básne **Daniela Heviera Hlas** zamýšľal nad funkciou ľudského hlasu, ktorý nás sprevádza od narodenia, ktorý nám dovoľuje vyjadriť myšlienky a pocity, ktorý je raz suverénny, inokedy nesmelý, ktorý nás občas podrží a inokedy zradí. Veľmi autenticky vyjadril presvedčenie, že raz nájde svoj

hlas a ešte o ňom budeme počuť. Škoda len rýchleho tempa, ktoré Gabriel nasadil, pretože nám tým neumožnil vychutnať si jednotlivé obrazy v básni.

Martin Tomčíšák sa predstavil ako hlbavý recitátor, ktorý sa prostredníctvom montáže básní **Lubomíra Feldeka** a **Valentína Šefčíka** pod názvom **Tajomstvá** zamýšľal nad tým, prečo sú v živote tajomstvá a ako im porozumieť. Vzápätí nám predstavil dve tajomstvá, ktoré ponúka príroda. Tá dokáže vyčarovať tie najkrajšie obrazy a my ich vďaka predstavivosti dokážeme vnímať. Martin využíval širokú škálu výrazových prostriedkov a vďaka presnej výstavbe udržal napätie v celom prednese.

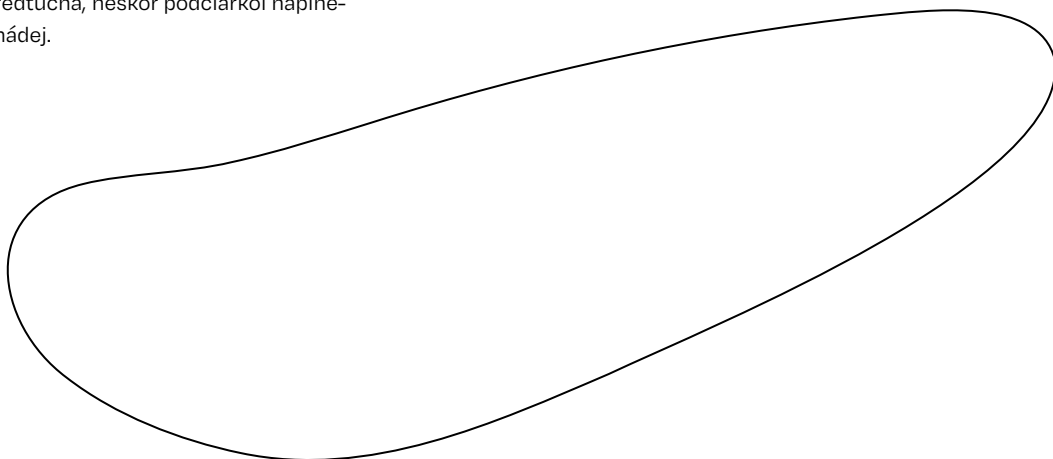
Tamara Mihová presne interpretovala a výrazovo presvedčivo odovzdala posolstvo básne **Milana Rúfusa Popoluška preberá hrach**. Divákov vtiahla do príbehu svojím pokojným rozprávaním a adresnou komunikáciou. Veľmi zrozumiteľne a naliehavo kladla otázky, ktoré sú v dnešnej dobe mimoriadne aktuálne: čím si Popoluška zaslúžila zlobu, ako si poradí so svojím údelom a či sa jej podarí oddeliť dobré od zlého. V závere vyslovila silnú nádej, že dobro je v našom svete stále prítomné a dobrým ľuďom vždy pomôže.

Adela Polťáková predniesla cieľavedome vystavanú kompozíciu balady **Karela Jaromíra Erbena Vřba**. V celom prednese udržala napätie, ktoré vyrastá zo stretu dvoch motívov – pohanského (duša ženy uväznená vo vřbe, zaklínanie) a kresťanskej úcty a dôvery v božie zákony. Recitátorka organicky včlenila do svojho prednesu spev, ktorý najprv vyznel ako predtucha, neskôr podčiarkol naplnenú hrozbu a v závere priniesol nádej.

Filip Fedor recitoval baladu **Pavla Országha Hviezdoslava Zuzanka Hraškovie** s autentickým zaujatím pre nešťastný osud dievčatka – siroty. Zaslúži si uznanie za zvládnutie náročných hviezdoslavovských novotvarov a expresívnych slov. Škoda, že mu krátka indispozícia neumožnila predniesť báseň v tej podobe, ako ju mal pripravenú.

Alexia Báňayová s veľkou chuťou a nasadením recitovala montáž básní **Viliama Klimáčka** a **Milana Ferka** pod názvom **Naháňačka na nebi**. Vo svojom prednese rozohrala širokú škálu jazykových aj pohybových výrazových prostriedkov, vďaka čomu bol jej prednes pútavý, pestrý a hravý. Celkové vyznenie podčiarkla dôsledným kostýmovaním.

Dana Sásiková prednášala báseň **Miroslava Válka Jesenná láska** pokojným, úvahovým štýlom, akoby konfrontovala autorove skúsenosti kódované v básni so svojím názorom na tému lásky. Presvedčivo odovzdala jej posolstvo, ktoré spočíva v poznaní, že sklamanie (aj v láske) je neoddeliteľnou súčasťou života každého z nás. Napriek jednoduchému výrazovému spracovaniu udržala napätie v celom prednese, rezervu vidím v presnejšej práci s pauzou.

POSTREHY Z PREDNESOV II. KATEGÓRIE

Text: Alfréd Tóth

Eliška Sadileková: Prečo si si vybrala tento text?
Recitátorka: No my sme hrali tento text ako hru.
E.S.: A hrali ste celú knihu?
Recitátorka: No my sme došli len po to letisko.
E. S.: No tak tam niekde som aj ja skončila
(Smiech)

Eva Pršová: A teda, s tou pusou ako to je?
(Recitátorka mlčí)
Bolo to dramatické ako tu alebo to išlo hladko?
(Smiech)

Ingrid Zachorecová: To sa stáva. Takéto veci sa dejú a vôbec netreba to brať, že je to tragédia. Tragické sú iné veci.
Ja ti poviem, z vlastnej skúsenosti, tiež som dostala vĺču tmú.

Fotky: Michal Lašut

NABOSO, ZUŠ J. ROSINSKÉHO, NITRA

DUŠAN DUŠEK – VRABCE
RÉŽIA: ŠTEFAN FOLTÁN

Text: Pavol Náther
Foto: Michal Lašut

V predstavení bolo viacero fórov a situačného humoru. To bol všetko tvoj nápad či aj detí?

Deti sa do toho zapájali. Vznikalo to na skúške. Ja viem, že to hovorí každý pedagóg, ale nám to naozaj tak funguje. Napríklad Mišo stále nepočúval na skúške, tak ho Marína silnejšie k sebe pritiahla a bolo to akurát v momente, keď hovorili a dotykoch a vzájomnosti, tak sme to tam rovno nechali. Ide to u nás tak prirodzene.

Čiže deti sú tvorivé a dobre sa s nimi pracuje?

Deti sú tvorivé a dobre sa s nimi pracuje. No dobre. Niekedy je to také... no však, proste deti :). Občas treba aj disciplínu, ale inak je to dobrá skupina, som rád, že ich mám. Netreba ich prehovárať, sami všetko chcú a to je dôležité.

Na začiatku ste tam mali trochu faux pas a menšie problémy. Máte to nejako s deťmi vydiskutované, že čo robiť, keď sa niečo počas predstavenia nepodarí?

Áno, dnes toho bolo celkom dosť. Možno si si ani nevšimol. Nič neriešili a išli ďalej. A niekedy to faux pas ešte lepšie zapasuje do predstavenia. Tým, že začal skôr hovoriť, ako sa vôbec zhaslo, tak všetkých rozosmial a už sme mali rozbehnuté predstavenie. Pre nás super.

Oslovil som aj Julku, ktorá v predstavení padá z pódia do rúk svojich kamarátov. Robí taký skok dôvery. Nebála si sa?

Nie, nie. Dôverujem im. Máme to veľakrát naskúšané.

A vždy sa to podarilo?

Vždy, aj keď občas to bolo také kostrbaté. Ale dnes to vyšlo našťastie úplne najlepšie.

Z NADHL'ADU, Z PERSPEKTÍVY

Text: Alena Weisel Leľková

Zbierka poviedok D. Dušeka Gombíky zo starej uniformy inšpirovala Štefana Foltána a mladších členov súboru Naboso pozrieť sa na obdobie detstva takpovediac z nadhľadu, z perspektívy vrabcov. Tri poviedky, ktoré sa citlivo, s humorom a dušekovsky poeticky dotýkajú raného dospievania mladého človeka s jeho trápeniami, láskami, radostami a prvými vzburami (Zimomriavky, Strýko Albert, Pukance a zmrzlina) sú striedavo komentované vrabcami. Myšlienky autora v pozícii vrabca na strome, či v letku, ale hlavne vysoko nad všetkým pozemským, vyvažujú prozaické časti a dávajú inscenácii istú hĺbku i ľahkosť pohľadu.

Inscenácia je teda aj scénicky komponovaná v dvoch prúdoch. Nápadito dramatizované situácie z jednotlivých poviedok sa striedajú z filozoficko-úvahovými situáciami vrabcov, ktoré sú aj vizuálne poňaté scénograficky štylizovanejšie a poetickejšie. Škoda, že ku koncu už hranice medzi nimi občas splyvajú. Toto jasné striedanie inscenáciu dobre rytmizuje a posilňuje tému dvojitej perspektívy pohľadu na rovnaké udalosti.

Deti obidve polohy prejavu zvládajú veľmi dobre. Stojí zato spomenúť výborný dialóg chlapcov, ktorí skúmajú podľa teploty brucha fázu zamilovanosti, vtipné situačné skratky v sne zamilovaného hrdinu, vrabce znázornené točením čapíc na paličkách, obraz pádu a smrti a nečakaný magický návrat späť, štyri dievčatá omotané jedným šálom... Krásne momenty, pre ktoré divadlo milujeme. Ďakujem veľmi za ne.

V tomto duchu by sa dalo popracovať s prejavom vrabcov, ktorý sa obmedzil na detské čvrikanie a tiež sa posnažiť zlepšiť artikuláciu, aby všetko to pekné a vtipné a múdre nezaniklo v mumlaní.

*Vrabce sú vrabce majú svoje krídla,
a na nich letia, kam sa komu páči.
A tieto letia rovno do dividla,
ležérne, no aj na tryskáči.*

Jarko

DDS ÚSMEV PRI ZŠ S MATERSKOU ŠKOLOU, BABÍN

TOŇA REVAJOVÁ – ŠTVRTOK
RÉŽIA: IVANA KURČINOVÁ

Text: Pavol Náther
Foto: Michal Lašut

Divadelný súbor sa nachádza na základnej škole a inscenáciu spolu pripravovali mama s dcérou – pani riaditeľka s pani učiteľkou – Ivana a Anna Kurčinové

Téma predstavenia je o matke. Priniesli ste ju vy, či s tým prišli deti?

Prišli sme k tomu textu spoločne počas našich stretnutí. Máme divadelný krúžok, kde sme robili také scénické čítanie z knihy Tone Revajovej. Tam sme našli tento text, zapáčil sa nám, tak sme z neho spravili inscenáciu.

Máte dievčatá v rôznych vekových kategóriách. Od prváčok po ôsmačky. Nachádzajú sa úplne v rozdielnych životných obdobiach a úplne inak sa pozerajú na svoje mamy. Vedeli ste nájsť niečo spoločné, ako budú vytvárať predstavenie?

My máme vždy takýto rôznorodý kolektív z celej školy. Chceli sme, aby sa každá v tom nejako našla. Samozrejme, že pubertáčky vnímajú rolu matky úplne inak ako malé prváčky. Ale rozprávali sme sa o tom, hľadali, a asi sa nám to aj podarilo.

Tie texty, ktoré hovorili, neboli iba z knihy. Bola to aj ich vlastná tvorba?

Iba nosný text o matke, ktorá nechce ísť vyniesť smeti je od Revajovej. Ostatné texty boli spoločným výtvarom. Rozprávali sme sa o tom, ako vnímajú svoje matky a potom sme čerpali z týchto rozhovorov, aby to predstavenie bolo ich predstavením.

KAŽDÝ DEŇ JE ŠTVRTOK

Text: Karol Horváth

Babínsky Úsmev vo mne, nepomôžem si, vyvoláva úsmev. Po skúsenosti s minuloročnou inscenáciou Tyra to je pre mňa samozrejmé. Usmieval som sa, pretože som čakal veľa porotcovských radostí a málo starostí. A usmievam sa aj teraz, lebo moje neskromné očakávania (každý, kto robí alebo robil ochotnícke divadlo vie, ako radikálne sa dokáže zo sezóny na sezónu zmeniť situácia) sa naplnili vrchovitou mierou.

1. zloženie súboru – od detí z prvého stupňa ZŠ po mladé slečny vo full tínedžerskej verzii. Vyzerá to zaujímavo už na prvý pohľad a ponúka to neporovnateľne viac možností pri výbere tém a ich divadelno-poetickom spracovaní.

2. výber témy – na prvý pohľad by sa zdalo, že si zvolili ortodoxný mainstream. Matka... Úloha matky v rodine... Veď to je ohobľované z každej možnej aj nemožnej strany! Ale ten uhol pohľadu! V kontexte Hviezdoslavovho Kubína (ale nielen jeho) ho pokojne nazveme obrazoborecký. Nie, nikto z Úsmevu nezhadzoval matky z piedestálu, na ktorý oprávnené patria. Iba nám na základe predlohy poetky Tone Revajovej ukázali, že na tom piedestáli môžu byť mamy aj unavené, aj zlostné, aj nešťastné, pripité alebo vytočené do biela, lebo nemá kto vyspať smeti.

3. javisková reč – v každom okamihu zrozumiteľná a v kontexte dramaturgicko-režijnej koncepcie úplne funkčná.

4. javiskový tvar – nápaditý, estetizujúci a estetický, v každom okamihu vychádzajúci z kvalitnej analýzy predlohy a, čo je evidentné, aj z osobných skúseností detských protagonistov. Obraz multitaskingovej mamy s viacerými pármí rúk mi (v tom najlepšom zmysle) bude dlho strašiť v hlave.

5. energia – valilo sa to na mňa ako živá voda.

Nuž... nehovorím a nepíšem to často, ale o to radšej:

takto to vyzerá, keď divadlo robia ľudia s láskou, energiou, rozumom a talentom. Kiež by bol každý deň štvrtok.

*Ked' ma mama má, mala by ma mať,
aj keď som občas menej nemá,
napríklad narkomamka toho času nemá
a mojej sa dá aspoň niečo povedať.*

Jarko

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIÍ NABOSO A ÚSMEV

Alena Weisel Leľková (AWL): Sú takí retro, ale zároveň sú súčasní. Sú to deti, ale zároveň aj vrahce. Super

AWL: Jasné, však už tam boli všetci nachystaní, že spadne. Ale on sa potom vrátil. To som v živote ešte nevidela. A s takou ľahkosťou. To bol moment, na ktorý nikdy nezabudnem.

Karol D. Horváth (KDH): Ja z fleku starý pes som si spomínal: Bóóže, jak to bolo, keď som tú Melánku v desiatich miloval..

Katka Hitzingerová: Keď príde môj syn domov a povie, že sa hrali na kráľa. Tak na neho tak kuknem. Povie: dobre, na kráľa...

KDH: Ja som mal našťastie mamu záhoráčku, tá také neriešila

KDH: Veľmi oceňujem, že to je pravdivé, ale zároveň aj detské.

KDH: Ja som kedysi vrazil, že najlepšie na tom mať súrodencia je to, že bude mať konečne kto vynášať smeti. Až neskôr som pochopil, že to tak vôbec nefunguje.

KDH: Ja som zo Záhoria. Keď som bol prváčik, tak som prišiel vystrašený domov a vravím: *Mami my máme zajtra slovenský jazyk. A ja však nevím po slovensky.* Mama mi vraví, že ma naučí: *Povedz mi dajaké slovo a ja ti poviem, jak je to po slovensky.* Tak rozmýšľam, na stole bol pohár, tak hovorím: *Mami, jak sa poví hrnek.* Mama rozmýšľa a po chvíli povie: *Však hrnek, ne?.*

Text: Pavol Náther

FALANGIR, O.Z., KOSTOLIŠTE

**GIANNI RODARI, LENKA ŠAFRANOVÁ - ČO BY BOLO KEBY
RÉŽIA: BEINA REIFOVÁ**

Text: Julka Oreská
Foto: Michal Lašut

DETI VEDIA BYŤ K SEBE AJ VEĽMI KRUTÉ

Čo pre vás znamená možnosť vystupovať
na Hviezdoslavovom Kubíne?

Účinkujúci 1: Sme veľmi radi, že sme tu mohli vystupovať.
Naozaj sa z toho veľmi tešíme.

Viac hlasov: Radosť!

Účinkujúca 2: Pre mňa to znamená veľmi veľa.

Účinkujúca 3: Tešíme sa, že sme úspešní!

Už ste tu niekedy boli?

Jednohlasne: Niektorí, niektorí sú noví.

**Ako vznikalo toto predstavenie? Ako ste sa dostali
k tomuto námetu?**

Účinkujúca X: Skúšali sme cez víkendy aj cez týždne!

Účinkujúca Y: Napadla nám táto téma a hneď sme si povedali,
že by to mohlo byť zaujímavé.

Účinkujúci Z: Našli sme takú knihu, ktorá sa volala Čo by bolo keby
a boli to také básne, odtiaľ sme to vyberali a skladali toto predsta-
venie dokopy. Aj sme vymysleli nejaké strofy.

Čo znamená toto predstavenie pre vás osobne?

Účinkujúca A: Vlastne to tak prehovára k ľuďom, aby sme neboli
nenávistní a nerobili si také, že teba nemám rád a teba tiež nie...

Účinkujúca B: Je to v podstate o tom, že z jednej hry môže vznik-
núť aj veľká hádka. Deti k sebe vedia byť veľmi kruté. A to my tak
nechceme.

Účinkujúca C: Chceli sme napraviť tieto nepekne a nezdravé vzťa-
hy. My sme jedna skupina a chceme, aby to tak aj bolo.

Účinkujúca D: Nechceme sa navzájom odstrkovať, ale chceme byť
všetci spolu.

Vysvetlivky pod čiarou: keďže tvorba rozhovoru prebiehala v skupine a spätne som mala k dispozícii iba audiozáznam, nemohla som si byť istá, ktoré hlasy patria komu. Účastníkov a účastníčky som označovala množinami 123, XYZ, ABCD a množinou s jednou entitou 9. Podotýkam, že množiny môžu a nemusia mať spoločné entity. Pri písaní tejto poznámky som si možno musela zaspomínať na stredoškolskú matematiku.

**Ako vnímate inakosť po účinkovaní v tomto predstavení?
Zmenilo to vo vás niečo?**

Všetci: Áno.

Účinkujúca 9: Záleží nám na tom. A viac si to aj všímame.

Tuto ako nezainteresovaná osoba musím potvrdiť to, čo tento
mladý tvorivý tím tvrdí v rozhovore. Pri nahrávaní mojich otázok
a ich odpovedí vznikol medzi členmi súboru menší konflikt
a chvíľu to vyzeralo na veľkú vec, no ani nie o 5 minút bola
celá udalosť vyriešená.

Dievčatá si podali ruky, prišlo k ospravedlneniu a moja viera
v budúcu generáciu sa ešte viac upevnila.

ČO BY BOLO, KEBY...

Text: Katka Hitzingerová

Deti sú tí najkrajší a najlepší ľudia na svete. Dokonca sú aj mimo-
riadne múdre. Vedia, že keby boli šnúrkou, tak sa odviažu. Ak by boli
slimákom, tak by žili na voľnej nohe a ak by boli kaprom, trúfli by
si nejst' s húfom a byť sami sebou. To je teda odvaha! To by si taký
„dospelák“ len veľmi ťažko mohol dovoliť. Teda, jedno by si mohol.
Byť klincom, aby si nedal skákať po hlave. Mohol by... Ale späť k de-
ťom. Také múdre deti nájdete napríklad v súbore Falangir z Kostoliš-
ťa. Pod vedením Bei Reifovej sa zamýšľali nad tým, čo by bolo, keby,
pomocou básní Lenky Šafranovej a Gianni Rodariho. V textovej
kompilácii sú mimoriadne dôležité a hlavne aktuálne myšlienky
pre dnešnú spoločnosť. Respektíve vykresľujú dnešnú spoločnosť.

Jasne a presne. Nemlčia, aj keď mlčať je zlato. Mrzí ma, že sa im tieto štučnuty nepodarilo preniesť v plnej paráde na javisko. Zauzomatizovali sa a nerozvinuli ďalej. Na smetisku, v smetnom koši, ktorý je čistý, nájdú dlhočiznú rúru, palicu a dosku na kolieskach, pomocou ktorých vytvárajú obrazy predstáv: „čo by bolo, keby...“ Táto recyklácia odpadu je deťom podobná. Z čohokoľvek si vytvorí hračku. V situácii so strateným chlapcom (vetrom) nedochádza ku

gradovaniu a tým ani katarzne nevyznie ich veľmi trefný názor o klinci podporený ukazovacím gestom do publika. Rozmýšľam nad tým, čo by bolo, keby som toto nenapísala... Už viem. Prišli by sme o spomienku na tie hravé decká z Kostolišťa, ktoré v skorých ranných hodinách cestovali na vzácny Hviezdoslavov Kubín, kedy na nás všetkých, ktorí hráme v našich myšliach slovný ping – pong (čo by bolo, keby...) ukázali prstom, že vieme byť aj slimákom aj kaprom.

*Keby som bol slimák, mal by som čudné pohlavie,
no domov by som to mal na skok.
A šnúčka na topánke bola by môj náskok,
lebo ju nemám. A zlatý klinec? Úder po hlave.*

Jarko

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIE FALANGIR

A kde je porota?

Na rozborový seminár dorazila ako posledná porota. Nemôžeme im to však zazlievať, program je skutočne bohatý a na prestupy z jedného idúceho vlaku do druhého ostáva všetkým, nielen našej úbohej rozbehanej porote, minimálny čas. Po minútke sa však všetci objavili, živí a zdraví, čo Karol D. Horváth (KDH) okomentoval: Museli sme vyrovnávať nikotínový dlh. Preto, detičky, nefajčite – zdržiava to.

Katka Hitzingerová: Robiť s takýmito energetickými deckami, to chce špeciálneho Oscara (potom pošepky k deťom) Tak dúfam, že ste niečo také potom aj pani režisérke pripravili, hej? Mohli by ste.

KDH: Viete, keď pracujeme napríklad so stoličkou. Tá stolička sa tu musela odniekiaľ vziať. Ona má nejaký účel. Ja neviem len tak zobrať stoličku a spraviť z nej napríklad strom. Hmmm... To vlastne vieme, to bol blbý príklad.

O tom, ako sa porotca snaží vyhnúť slovu “kako.”

KDH: Mali ste tam ten sedák zo záchodu... my všetci vieme, že sa to používa na iné veci... Ale zrazu tu máme na javisku rozprávajúci zá-

chod! A už premýšľame, nie sú slová, ktoré vychádzajú zo záchoda len nejaké hlúposti? Do záchodu dávame práveže iné veci, ktorých sa chceme... zbaviť... poviem to tak odborne... exkrementy.

KDH: Keď som bol malý, venoval som sa prednesu. Bože, to boli hrozné časy... No ale vtedy, keď mama dala príkaz, tak sa to muselo spraviť. Povedala mi, že mám povysávať, tak ja, ako som mal už ten vysávač, tak som si priložil tú hadicu k ústam, druhý koniec som si dal k uchu a do toho som hovoril moje prednesy. A ten hlas, ktorý ku mne prichádzal bol úplne iný a nový. Taký cudzí. Teraz, keď na to myslím, tak si hovorím, koľko tam asi muselo byť prachu.

Katka Hitzingerová vyzvala mladých účinkujúcich, aby rozvíjali myšlienku, čo by bolo keby.

B. Reifová: Keby nebola škola... (hromadný potlesk všetkých prítomných členov súboru)

Neskôr sa to zvrtilo a našli sa aj mladí marxisti.

U1: Keby neboli peniaze...

U2: To by bolo super!

Text: Julka Oreská

PREHLIADKA A SÚŤAŽ RECITAČNÝCH
KOLEKTÍVOV A DIVADIEL POÉZIE
MLÁDEŽE A DOSPELÝCH

DS SKUTOK, ZUŠ BERNOLÁKOVA UL., KOŠICE

J. KRÁL': ČLOVEČE, KDE SI TY...
RÉŽIA: TOMÁŠ HODERMARSKÝ

Text: Dušan Jablonský
Foto: Michal Lašut

Už niekoľkokrát som počul názor, že Štúrovci sú neaktuálni a už sa nimi netreba zaoberať. Vy ste si naopak jedného z nich vybrali na stvárnenie veľmi aktuálnej témy. Prečo?

Ja nesúhlasím s tým, že Štúrovci nám nemajú čo povedať, pretože si myslím, že sú stále veľmi nadčasoví. Janko Kráľ túto báseň napísal v 19. storočí a dnes, keď sa pozeráme na jej text, tak zrazu máme pocit, akoby ju napísal včera a reagoval ňou na dnešnú dobu. Mňa už dlho lákalo siahnuť po niektorom z týchto klasických diel, ale ošatiť ho do moderného hávu, do moderného divadla, ktoré je tu a teraz, a ktoré dáva možnosť divákovi hľadať odpovede na otázky, ktoré si kladiem dnešný človek. Divadlo, podľa mňa, má zrkadliť spoločnosť a mojou túžbou bolo nájsť nejaký prostriedok na toto zrkadlenie a nadobudol som pocit, že tento text Janka Kráľa bude na to ten pravý.

Znamená to teda, že sme sa od toho 19. storočia nikam zvlášť neposunuli?

No, určite sme sa niekam posunuli. Otázkou však je, kam. Svet sa vždy niekam hýbe, niekedy lepším smerom, niekedy horším. Tak ako aj ľudia majú také, či onaké smerovania. Otázne je, nakoľko to my dokážeme ovplyvniť.

Snažili ste sa teda nastaviť zrkadlo našej spoločnosti. Záver bol však, podľa mňa, plný beznádeje. Chýbala mi tam odpoveď, čo s tým. Skúšali ste ju hľadať?

Skúšali. Veľakrát a dlho. Často sme strávili celé vyučovanie hľadaním pozitívnejšieho záveru a rozmyšľaním, či máme vôbec možnosť nájsť spoločné východisko z tej situácie. Ja som veľmi pozitívne a optimisticky zmýšľajúci človek, ale ako keby som aj ja spolu so svojimi žiakmi pocítil beznádeju a nemožnosť nájsť východisko. A ani sa nám nezdalo vhodné ho ponúkať, pretože ponúk je mnoho. Ale ktorá je tá správna? Chceli sme priniesť nejakú pozitívnu bodku, ale za ten čas, ktorý sme na tejto inscenácii pracovali, sa nám ju nepodarilo nájsť.

JANKO KRÁĽ AKO MOŽNÉ VÝCHODISKO SPOLOČENSKO -KRITICKÉHO APELU

Text: Miron Pukan

MLádežníci z košického divadelného súboru SKUTOK sa dlhšie obdobie venujú sociálno-kritickým témam, prostredníctvom ktorých filtrujú svoj emocionálny a myšlienkový svet a snažia sa tak konfrontovať seba v rámci svojej komunity, ale aj v rámci širších spoločenských kontextov. Pravdepodobne aj preto siahli po gnómičkom básnickom texte Janka Kráľa *Človeče, kdeže si ty...*, prostredníctvom ktorého vo svojej divadelnej interpretácii akcentovali najmä motívy rozvíjajúce výrazný spoločenský apel a akosi pozabudli na odhaľovanie jeho ďalších významových vrstiev, čím sa pomerne bohatá Kráľova motivická štruktúra oslabil a skôr účelovo poslúžila vopred určenej dramaturgicko-režijnej vízii tvorcov (réžia Tomáš Hodermarský).

Škoda, že interpreti dôslednejšie nepracovali tiež s výstavbou slova, s jeho presným pointovaním (najmä v prípade protagonistu) a variabilitou výrazových prostriedkov, a kreovali mizanscény prostredníctvom javiskových obrazov, ktoré už od začiatku inscenácie prezrádzali divákovi, kam sa budú vo svojom javiskovom výklade uberať. Väčšej divadelnej rafinovanosti nepomohlo ani úvodné interagovanie s publikom (vítanie hostí ženskými protagonistami príbehu chlebom a soľou) či ich „živé herecké vstupy“ uprostred inscenácie, v ktorých vyjadrovali vďaka divákovi za jeho podporu. A tak nápaditá a navýsost aktuálna metafora dneška „opíjania ľudí rožkom“ mocipánmi tohto sveta stratila svoju dramatickú razanciu i širšiu kontextovosť. Týka sa to do istej miery aj výstupov piatich protagonistiek príbehu, ktoré tento predmet (rožok) použili ako zástupnú rekvizitu „závažných“ administratívnych úkonov (podpisovanie a pečiatkovanie listín rožkami) alebo ako obraz „rašenia čertovských rohov“ na hlave dramatického subjektu, hoci tu viac

retardovala temporytmus inscenácie dĺžka ich výstupov. Azda za najsuggestívnejší obraz diela možno považovať náznakové ukrižovanie lyrického subjektu básne „pekelníčkami“ pomocou čiernych plastových stoličiek vytvárajúcich nielen zážitkovú metaforu pokrytectva a farizejstva ľudstva, ale aj funkčný moment pre sofistikovanejšie budovanú divadelnú skratku (mala by byť častejšie používaná realizátormi v rámci celku tvaru). Obohatením tohto inscenačného prístupu bola aj živá hudobná zložka (Peter Orgován), ktorá síce v niektorých jeho pasážach prehlušovala javiskovú akciu i básnické slovo a bola komponovaná viac efektne, no zároveň fungovala ako atmosférotvorný a neraz i dramatotvorný prvok. Snáď by do budúcnosti významovej presnosti a výrazovej plasticite inscenačného gesta pomohlo, ak by si jeho tvorcovia vopred nestanovovali vlastný inscenačný konštrukt a doň „napasovávali“ povedzme básnický text, ale prostredníctvom hĺbkovej analýzy odklínali jeho inscenačný potenciál i divadelné možnosti, využívajúc potrebný odstup od témy trebárs aj cez výraznejšie diferencovanú škálu humoru a komiky.

*Privítali nás soľou, aby nás rožkom opili:
skutok sa nestal, lebo skutek utek.
Rožok aj chlieb má pôvod v obilí,
kto seje búrku, ten žne smutek.*

Jarko

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIE DS SKUTOK

Miron Pukan (MP): Trochu to bolo ako natáhanie veci na Prokrustovo lôžko.

MP: Bol tam pokus interpretovať si Kráľa, aj keď sa mi zdá, že bol viac „zneužitý“ na vašu inscenačnú výpoveď, ako by tomu pomohol.

Diana Laciaková: Je super, že sa venujete spoločensko-politickým témam, pretože je iné dať lajk pod video na TikToku a iné sa naozaj nad týmito vecami zamýšľať.

Text: Dušan Jablonský

DS PIERROŤÁCI, SZUŠ PIERROT, NÁMESTOVO

W. SZYMBORSKA: ISTA

RÉŽIA: DENISA ŠIMURDOVÁ TRABALÍKOVÁ

Text: Dušan Jablonský
Foto: Michal Lašut

Bola najprv téma, ktorú ste chceli stvárniť a hľadali ste k nej text, alebo ste mali poéziu Wislavy Szymborskej a na jej základe ste hľadali témy?

Úplne na začiatku bola Szymborskej kniha *Trochu o duši*. Odtiaľ sa nám najviac páčila báseň *Zatrasenie*. Na základe tejto básne sme sa začali pohrávať s pohybom a premýšľať, ako by sme stvárňovali, čo my z nej cítime, ako podať naše vnímanie tej básne divákovi.

Rozbor básne ste priniesli vy, alebo to bola spoločná kolektívna práca?

Samozrejme sme to rozoberali všetci ako kolektív, aby sme mali prehľad, ako to vnímajú jednotlivé dievčatá, ako si vysvetľujú, kam tým autorka mierila a čo pod tým cítime my. Dlhými debatami sme potom došli k tomu, čo by sme chceli znázorniť na javisku pre divákov.

Inscenácia obsahovala množstvo pohybových metafor.

Čo ste nimi chceli vyjadriť?

Kruhy, koleso, plynutie času... Kto pozná moju prácu tak vie, že ja rada využívam motív kruhu, pretože môže vyjadriť veľmi veľa. Aspoň ja to tak vnímam. Môžu znázorňovať čas, kvapky, kruhy vo vode a kadečo iné. Pre mňa to má hlboký význam.

Niektoré pohybové kreácie boli veľmi náročné, až akrobatické.

Venovali ste tomu špeciálnu prípravu?

Sme umelecká škola, kde máme vyhradené hodiny na dramatiky a taktiež hodiny na pohyb. V rámci týchto hodín sme museli určite trochu viac zabráť, ale dievčatá to robia rady a rady prijímajú nové výzvy.

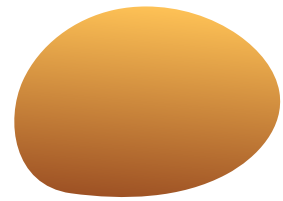
(DE)MASKOVANÁ SZYMBORSKÁ V PODANÍ PIERROŤÁKOV...

Text: Miron Pukan

Mladí divadelníci z Námestova sa tento rok podujali na pomerne náročný, hoci na prvý pohľad zdanlivo jednoduchý spôsob inscenovania básne *ISTA* v *zatrasení* z reprezentatívneho výberu diela *Trochu o duši* poľskej poetky, nositeľky Nobelovej ceny za literatúru Wislavy Szymborskej. Tým, že tvorcovia (réžia Denisa Šimurdová Trabalíková) vsadili predovšetkým na lineárne stváranie viacerých motivických rovín básnických obrazov a nepokúsili sa aj o ich divadelné vrstvenie, ba neraz podľahli prílišnému akcentovaniu estetizovanej formy (choreograficko-tanečné party často minimálne korešpondujúce s významami jednotlivých veršov básne), inscenácia pôsobila aj v hereckej práci viac technicky (napr. niekoľkokrát sa opakujúci nepresvedčivý smiech aktérov), „naaranžované“ než tvorivo, originálne a zážitkovo invenčne. Výnimku predstavovali najmä dva obrazy podporujúce pomerne zložitý myšlienkový svet poetky budovaný na presne konštruovanom rade asociácií. Máme na mysli najmä tušenú temporalitu prostredníctvom hodín a vnútornú dynamiku latentných zmien vo vývoji lyrického subjektu aj vďaka vizuálne zaujímavému stvárneniu jazdy na bicykli (oba obrazy umne komponované z tiel interpretiek).

Za málo invenčné možno tiež považovať použitie plachty v už overených poetických kompozíciách, bez hlbšieho prepojenia dramatických subjektov v rámci motivácie ich konaní, nielen v ich čiastkovom mizanscénickom riešení, ale aj v rámci inscenačného celku (opäť až na niekoľko sekvencií, kde sa akcia interpretiek prekvapujúco stretla s odkrytým významového veršového pôdorysu). Je tiež na škodu, že sa mladé aktérky nezamerali jednak na dôslednejšie uchopenie básnického slova, jeho sémantické rozkrytie i výrazovú výstavbu s významovo presným zvládnutím prozodických vlastností reči, ktoré už svojou podstatou „diktovali“ temporytmus predstavenia, a jednak na koncepčnejšie rozvíjanie nimi iba

naznačených divadelných kompozícií s ich razantnejším javiskovým pointovaním a gradačným akcentom. Možno teda konštatovať, že sa ako umelecky pomerne málo produktívne ukazuje opieranie sa tvorcov v drvivej väčšine iba o linearitu asociácií bez ich štrukturovanejšej významovej usúvzťažnenosti v rámci celku tvaru, kde tak významný ironický odstup poetky stanovujúci jeden z určujúcich poetologických princípov jej autorskej stratégie, ktorého nám bolo v inscenácii dopriate poskromne, zohráva dôležitú rolu. Totiž nie všetko, čo sa zdá byť na prvý pohľad zdanlivo jednoduché, musí aj takým byť... Potvrďuje to aj takto realizátormi intuitívne kreovaná inscenácia.

*Nerušte moje krivolaké kruhy,
keď bude treba, opustím ich dom,
pridám sa k davu ako každý tretí
zvonivým smiechom ako bicyklom.*

Jarko

DS FÚZIA, ZUŠ, VELKÝ KRTÍŠ

J. BODNÁROVÁ: RUŽOVÉ DIEVČA GRÉTKA
RÉŽIA: SILVIA SVÁKUSOVÁ

Text: Dušan Jablonský
Foto: Michal Lašut

Gender, transrodové a podobné témy sú v súčasnosti veľmi per-
traktované a zároveň sú často vnímané veľmi kontroverzne.

Prečo ste sa vy rozhodli do nich zabŕdnuť?

Kolektív, s ktorým pracujem, sa chcel zaoberať týmito témami a mal asi silnú potrebu sa o nich minimálne rozprávať a možno podať nejakú správu do sveta o téme, ktorá je ťažká, ťažko dešifrovateľná, o ktorej nevieme, či má nejaké riešenie, a ak áno, ktoré riešenie je správne, ale máme potrebu sa o nej rozprávať. Rozprávať sa o šťastí ako takom.

Nebáli ste sa negatívnych reakcií a možno až útokov okolia?

Nebáli sme sa, ale ráтали sme s nimi. Zatiaľ, našťastie, ešte žiadne neboli, pretože sme inscenáciu zatiaľ hrali len na postupových súťažiacich a tu na Kubíne a tu je obecenstvo naladené inak, ako možno väčšina bežných Slovákov. Zatiaľ sme to nehrali pre bežnú verejnosť, tak uvidíme, či budú do nás hádzať kameňom.

Podnet teda vyšiel od tvojich hercov. Myslíš, že to bolo preto, že sa o týchto témach často hovorí v spoločnosti, alebo cítili vlastnú vnútornú potrebu si vyjasniť tieto otázky?

Aj, aj. Na začiatku bola poviedka Jany Bodnárovej Závojovaná žena, ružové dievča, ktorá hovorila o mnohom, ale zároveň sme nevedeli, o čom konkrétne. Hľadali sme, rozbaľovali tento balíček a decká prišli s tým, že tam cítia tieto témy a otázky a potom sa to nabaľovalo, ako snehová guľa. A tým, že ma oni hnali dopredu a robili tú guľu čoraz väčšou, tak sme začali tvoriť. A, áno, možno majú všelijaké zmiešané pocity z tejto problematiky v sebe samých i z okolia, a preto sme hľadali odpovede na to, čo sa to deje.

A myslíš, že ste došli k nejakej odpovedi, alebo je to len hodená otázka do priestoru, aby sa ľudia zamysleli, pretože to je tu?

Prišli sme na to, že odpoveď je možno pre každého iná a jedinou správnou cestou je ísť za šťastím. Ak niekoho urobí tento smer šťastným, budiž, ak to chce riskovať, nech to riskne a držíme palce všetkým, ktorí sa nechcú vzdať šťastia. Pretože veríme, že každý na tejto planéte si šťastie zaslúži. Nič viac, nič menej.

SÚBOR PODĽAHOĽ OČARENÍU Z VIZUALITY A SENZUALITY

Text: Iveta Dítte Jurčová

DS Fúzia prináša do dialógu s divákom a divákami tému transrodu. Na jej sprostredkovanie používa rovnomennú poviedku Jany Bodnárovej Ružové dievča Grétku.

Jana Bodnárová vo svojej poviedke zachováva veľkú dávku tajomstva. Grétku je iná ako ostatní spolužiaci, pretože si kvôli svojmu ochoreniu vytvára vlastný svet snov, do ktorého môže uniknúť. Bodnárová veľmi rafinovane pracuje s farebnosťou (Ružová Grétku, ryšavé vlasy, hrdzavé fliačky v očiach, červená izba...), svetelnosťou (matematika svetelných lúčov, rafinovane umiestnené svetidlá, žeravá magma...), erotikou a zmyselnosťou (predstavoval som si jemné chlípky na pokožke, červená – potlačený erotizmus) atď.

Súbor podľaohol očareniu z vizuality a senzuality, ktorú ponúka Bodnárová. Inakosť Grétky u Bodnárovej je tajomná (vyplýva z kožného ochorenia, ktorým trpí hlavná hrdinka – šupinatá koža a surreálny obraz premeny na jaštera). Inscenačný tím sa rozhodol inakosť konkretizovať transrodovosťou Grétky a tým ukotvil, uzavrel nekonečný vesmír Bodnárovej do ružovej bubliny. Vytvoril umelý plastový svet s vlastným systémom znakov, prevzatých a použitých v prospech svojho rozprávania, i keď možno autentického a možno i úprimného. Avšak, ak je téma pre súbor autentická a zásadná, prečo pôsobí vulgárne a gýčovo? Situácie sa odohrávajú na záchodovej mise, misa sa zakrýva ružovým pršíplášťom, Grétku vzdychá a vypovedá slová ako pri orgazme a v záchode žblnká splachovanie. Hlavná hrdinka sedí na záchode rozkročmo ako vystrihnúť z Playboya.

Ostatné postavy nie sú ukotvené v priestore (v prípade Bodnárovej je to často trieda, kde odznievajú úplne konkrétne eseje), preto aj ich prehovory zaváňajú falošnosťou, strojeným a ničím nepodloženým filozofovaním. Farebnosť a svetelnosť je reprezentovaná svie-

tiacimi plastovými fľašami naplnenými tekutinou a kúskami tela Barbie. Najprv ich môžeme chápať ako plody naložené vo formaldehyde, neskôr s nimi herci manipulujú ako s tekutinou, ktorú chcú vypiť, v inom obraze ju vylievajú, v ďalšom sa do nej vymočia. Tento spôsob narábania so znakom môže byť pre súbor legitímny (je možné vytvárať si vlastné svety a vlastné kódy), ale ku komunikatívnosti inscenácie neprospieva. Chaos je vytváraný aj v zvukovej rovine inscenácie. Odzníeva Mozartova ária, ktorá estetizuje, emočne dohráva a umocňuje veľkoleposť a grandióznosť obrazu (napriek tomu, že obraz sa odohráva na záchodovej mise) a na inej ploche v inom inscenačnom čase je nahrávka (predpokladám dokumentárny zdroj) účelovo použitá na to, aby nám už niekoľkokrát inscenátori povedali, že nie je v poriadku to, čo si myslíme o ženách a mužoch (prehovor o kúpeľoch v Ružovej doline).

Súbor spolu s režisérkou Silviou Svákusovou určite poctivo pristupoval k téme i k jej stvárneniu. Nepochybne je o téme rodovej identity dôležité hovoriť. Avšak gejzír tvorivosti nepriniesol očakávaný zážitok. Výsledok možno pomenovať prostredníctvom Bodnárovej: „Ako keď sa priestory sna – Grétkou tak zbožňovaného – zlepia v bdení do jediného nerozlúštiteľného zlepenca.“

POSTREHY Z HODNOTENIA INSCENÁCIE DS FÚZIA

Iveta Ditte Jurčová (IDJ): Vy ste si inakosť Grétky vyložili podľa seba.

IDJ: Mňa veľmi rozčuľuje (aj keď na vašom predstavení som nebola rozčúlená), keď sa téma transrodovosti vulgarizuje.

IDJ: Inscenácia sa stáva v istom momente veľmi zraniteľnou, pretože pracuje s istým typom gýča, ktorý tým, že ho nepoužívate s ľahkosťou a nadhľadom, keďže ste veľmi ponorení v tej téme, narastá do obrovských rozmerov.

IDJ: Myslím, že vás Jana Bodnárová uchvátila svojou farebnosťou.

Diana Laciaková (DL): Nie úplne platí, že gýč gýčom vybiješ.

DL: Vám ide fantasticky dekódovanie textu, ale potom pri kódovaní do divadelného jazyka a inscenačného tvaru vzniká nejaký problém, kvôli ktorému to mi následne nedokážeme dekódovať.

Text: Dušan Jablonský

DENNÍK ANONYMNÉHO POZOROVATEĽA DEŇ 2.

Text: Anonymný pozorovateľ

Všetky udalosti, príbehy a osobnosti v tomto denníku sú pravdivé a necenzúrované. Ale k ochrane známych Kubínskych osôb pristupujeme v rámci nejakého GDPR...

Druhý deň začal celkom v pohodičkovom tempíčku. Všetci prvú noc boli všetci ešte opatrní, a aj tak v tomto Kubíne v noci „skapal pes“... k tomu sa dostanem ešte neskôr.

10:00 Dozvedel som sa, že pani E. J. oslavuje tento rok také isté jubileum ako náš Hviezdoslavov Kubín. Tí fundovanejší uhádnu, kto je E. J., aj aké má jubileum, tak môžete nenápadne pogratulovať.

10:30 Na hornom poschodí pred divadelnou sálou ležia dvaja chalani na tých červených „gaučoch“. Asi nemali prvú noc v takom pohodovom tempíčku ako ja. Ale však ich chápem... treba využiť každú možnosť na čerpanie nových síl. Kedysi boli aj také staré hnedo-oranžové komunistické gauče dole, kde je teraz výstava Hľadám sa hľadám. Tam som prespal niekoľko hodín svojho života.

11:20 Čakám pred estrádkou na divadlo. Dole vo vestibule sú po obvode také plechové stupienky, ktoré sa ponúkajú, aby si na ne človek sadol. Ale evidentne to asi nie je vhodné, keďže je každých pár metrov na nich vytlačený nápis „Nesadať“. Jeden chalan si sadol rovno na ten nápis. Už ho nebolo vidno, tak ostatní si k nemu prisadli. Ach táto zlatá mládež.

11:50 Sledujem predstavenie o vrabcoch. A teda smejem sa. Riadne. Smejú sa aj všetci naokolo. Ich najmladší herec zahral najlepšiu hereckú etudu tohto Kubína, keď sa snažil zodvihnúť čiapku a ani

o tom asi netuší. Po skončení počujem za sebou hlasy: *To bolo riadne super. Ten malý bo úplný macher. Paráda.* Takže, páčilo sa aj ostatným. Bol aj stending ovejšn. Toho bolo dnes hodne. Skoro pri každom predstavení. Tu sú všetci takí dobroprajní, to je milé.

15:30 Idem okolo registrácie a dozvedel som sa, že tam je podpultové tetovacie štúdio. Ak si chcete dať tie tetovačky, čo ste dostali v starterpacku, tak baby z registrácie vám ich radi nalepia. Sú to inak miestne štramáčky, tak som sa snažil od nich zistiť, kde to tu večer žije. Prichádzame k tomu môjmu dnešnému úvodnému zisteniu, že tu skapal pes a nikde to nežije. Ilúziu zavreli, Korzo je otvorené iba v piatok a sobotu, aj to bez hudby. Poslali ma do Námestova, že tam je disco klub, kam chodia. A v Kubíne cez týždeň v noci jedine herňa. Uf, takúto podpásovku som nečakal.

19:00 Účinkujúci zo súborov Únik a Fúzia sa vonku striekajú vodnými pištoľkami a oblievajú vodou. Samozrejme, z lásky. Jeden z nich to potom začal prirovnávať k II. sv. vojne, ale druhý ho rýchlo stopol, že to tak vôbec nebolo.

23:00 Neviem, či si pamätáte o tých krídlach, čo som včera písal. Tak sa zohnali. To je úplný úlet.

00:30 No dobre, keď nič iné nie je, tak aj herňa je dobrá. Milej tete sme urobili radosť, že nemusí sama kukať slovenské seriály, ale môže s nami pokecať. Popríklad sa pozrieť, ako sa 10 dospelých ľudí hrá hru Izu bizu. Keď sa budete nudiť, tak si to môžete zahrať aj vy. Stojíte v kruhu a počítate postupne každý 1,2,... a vždy, keď je nejaké číslo, čo obsahuje 3 alebo je to násobok trojky, tak musíte povedať izu bizu. Kto sa pomýli, tak začína od jedna. My sme sa po čísle 30 dostali zhruba po pol hodine. Aj to s menším podvádzaním...

70 výROKOV – DEŇ DRUHÝ: O LIETANÍ

Ked'že leitmotívom 70. Hviezdoslavovho Kubína sú krídla a lietanie, aj my sme v druhý deň ankety položili účastníkom otázku: „Keby ste mali krídla, kam by ste chceli odletieť a prečo práve tam?“

Text: Dušan Jablonský

Keby som mal krídla, veľmi rád by som zaletel do sveta, kde kraľuje láska, kde sa ľudia tolerujú, vážia si seba samého i ostatných, kde tolerancia, pochopenie, empatia, súdržnosť, súcitiť a otvorenosť sú základom života. **(Tomáš, ...)**

Ja by som chcela letieť do Afriky, aby som videla, ako tam deti žijú. **(Mária, 7 rokov)**

Niekde k moru, aby som sa opálil. **(Tadeáš, 10 rokov)**

Tam, kde chodia vtáky, keď je tu zima, aby som spoznala, aké to tam je. **(Laura, 10 rokov)**

Ja by som chcela letieť do nejakej krajiny pokoja. **(Anna, 54 rokov)**

Ja by som chcela odletieť do lesa s vysokými stromami, kde by som sa usadila na ich vrcholky a vychutnala by som si pohľad ako vtáci. **(Zuzana, 19 rokov)**

Niekam, kde nie sú každodenné starosti. **(Ivana, 31 rokov)**

Ja by som chcela zaletieť niekde, kde je pokoj, takže možno do neba, aby som videla, aké to tam je. **(Dominika, 29 rokov)**

Zaletela by som na nejaký strom, kde je chládko a pozorovala by som ľudí. **(Milota, 17 rokov)**

Letela by som za svojím 5-ročným JA, aby som ho objala. **(Natália, 18 rokov)**

Ja by som asi letela do nejakej krajiny, kde môžem piecť chlieb v zemi, takže na Island, kde je málo ľudí. A keď budem mať krídla, môžem odletieť kedykoľvek kamkoľvek a tam by som zostala, tam by som mala svoje hlavné bydlisko. **(Žofia, 16 rokov)**

Určite by som chcela letieť do veľmi pokojnej krajiny, kde sú skvelí ľudia, kde by sa nediali veci, ktoré sa dejú tu na Slovensku. Bola by to krajina nám veľmi podobá, ale bola by oveľa pokojnejšia, rozumnejšia a sebavedomejšia. **(Linda, 41 rokov)**

Chcela by som letieť na planétu, ktorá nepozná strach, nepozná bolesť, je slobodná. **(Silvia, 40 rokov)**

Určite by som nikam neodlietala, mne by stačil ten pocit vznášania sa v oblakoch. **(Denisa, „vek neviem, pretože to sa každý rok mení“)**

Ja by som určite letela za svojou kamarátkou do Francúzska, pretože sme sa zoznámili pred rokom cez internet, ale ešte sme sa naživo nestretli. **(Lucia, 13 rokov)**

CIRKUS V KAŠI AJ NA TRIČKU

HVIEZDOSLAVOVE MÓDNE OKIENKO

Text a foto: Júlka Oreská

Vítam vás pri druhom okienku do sveta módy Hviezdoslavovho Kubína 2024! Pri takom nabitom programe, ako má tento výročný 70. ročník, ani nevydychujeme, no ja som si predsa našla čas pozrieť sa na včerajšie kostýmové voľby recitátorov a recitátoriek. Čo ma veľmi mrzí je, že som ešte na nikom nevidela naše Kresky, no verím, že do konca pobytu sa mi to pošťastí. Prípadne, ak sa rozhodnete potetovať počas letných mesiacov a fotky budete pridávať na sociálne siete, nebojte sa použiť hashtag #hviezdoslavovkubin a ja si ich tam potom nájdem. Ani neviete, akú mi tým spravíte radosť!

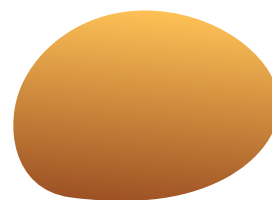
Ale späť k téme kostýmov. Aj včera som videla hneď niekoľko kostýmov umne zladených s témou aj rozprávačom textu, ktorý daný recitátor či recitátorka prednáša, no zaujala ma cirkusová farebnosť, ktorú zvolila Ivana Pauková z Kľačian. Jej prednes textu *Ako sa dieťa varí v kaši*, ktorý nás zavedie do smutného aj trochu krutého sveta cirkusu, kde je však aj veľká láska. Pri tvorbe kostýmu ju inšpiroval práve cirkus a, ako povedala recitátorka, nejako takto si predstavuje, že by cirkusanti mohli chodiť oblečení. Vo vlasoch mala rôznofarebné mašle, na strakatom farebnom tričku číhal gepard a z topánok jej vychádzali ponožky rôznej farby aj dĺžky.

Pri prednese tejto recitátorky sme spoločne s ňou nahliadli do sveta cirkusu a aj tento správne zvolený odev nám dotvoril autenticitu jej vystúpenia.

KNIŽNÝ KÚTIK

Text: Alfréd Tóth

Vasko Popa – Stratená červená čižmička (Slovenský spisovateľ, 1987)

Texty srbského básnika Vaska Popu sú na HK už evergreen. Väčšinou zaznievajú texty z knihy *Večne neviditeľná* v preklade Jána Ondruša. V slovenčine však vyšla aj kniha *Stratená červená čižmička*, ktorá mapuje jeho neskoršie tvorivé obdobie a nie sú v nej márne texty. Nech skúsi zaznieť aj niečo iné než *Vráť mi moje handričky*.

Hans Arp – Sfinga ruža (Slovenský spisovateľ, 1968)

Pracujete s bláznivým recitátorom či kolektívom? Tak mu/im ponúknite Hansa Arpa. Je ťažké pracovať s dadaistickými textami, keď vo svojej podstate hlásajú nezmysel, ale keď sa kľúč nájde pripravte sa na tobogan zábavy a nevšedných emócií. A dám ruku do ohňa, že na rozsahu 188 strán v preklade Ivana Kupca sa cesta zaručene objaví.

Alfréd Tóth

Pere Gimferrer – More horí (Literárna nadácia STUDŇA, 2005)

Tí, čo pracujú na s prednesmi vedľa, že sa objaví recitátori, ktorí sa cítia dobre iba na území prózy, a básne Gimferrera by sa im mohli zapáčiť. Pri práci s jeho textami odporúčam, aby pedagóg so svojím žiakom spoločne odkrývali odkazy v textoch, aby si určili, kto ich rozpráva a v akej situácii. Ak sa toto podarí, recitátor zažiarí a nespadne do prázdnej jamy plnej krásnych slov.

Janka Pelešová (bývala recitátorka, dnes organizátorka)

Maja Lunde
Dostali sa mi do rúk detské knižky autorky Maji Lunde. Jej knihy sú nádherné, sú tam obrovské ľudské príbehy, krásne obrazy prírody a hľadanie zmyslu života.

Lucia Darjaninová (pedagogička)

Olga Tokarczuk – Empúzion
(Premedia, 2023)
Na tejto knižke sa mi páči, úžasný príbeh, ktorý je na hranici reality a sna. Príbeh sa odohráva v prostredí hôr v liečebni. Chlapi v nej popíjajú nápoj z bylín s prímiesou halucinogénnych húb. Rozprávačom je mladý chalan, ktorý počúva popíjajúcich mužov, ako vedú rozhovory so šovinistickými názormi. Potom som po dočítaní zistila, že autorka citovala od čias Platóna rôzne šovinistické výroky proti ženám a tieto názory vkladal do úst postav, to bolo fascinujúce.

70. HVIEZDOSLAVOV KUBÍN

Info #3

ŠÉFREDAKTOR:

Jarko Broz

REDAKTORI:

Alfréd Tóth, Pavol Náther, Dušan Jablonský, Júlia Oreská

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Viktória Bitterová

VIZUÁLNA IDENTITA:

Jaroslav Dvorský

VYDÁVA:

Národné osvetové centrum,
Bratislava & Mestské Kultúrne Stredisko, Dolný Kubín
www.nocka.sk | www.msksdk.sk | fb/hviezdoslavov-kubin
© 2024

HLAVNÝ ORGANIZÁTOR

HLAVNÝ ORGANIZÁTOR,
FINANČNÝ A ODBORNÝ GARANT

FINANČNÍ GARANTI

MEDIÁLNI PARTNERI

javisko.sk

SPOLUORGANIZÁTORI

Obec
Vyšný Kubín

SPONZORI

SLNIEČKO

Artforum

MONOKEL

BRAK

absynt

Slovenské
literárne
centrum

k
literarnyklub.sk